

PEATÜKK NUMBER 0, milles Arlekiin avab etenduse

Sõltumatud eksperdid kinnitavad, et Eesti on maailma naba.

Muidugi teised, mittesõltumatud, absoluutselt erapoolikud eksperdid teavad seda kinnitamata.

Aga et püsime kindlad sõltumatute ekspertide eksimatuses, teame, et Eesti on maailma naba ja siin juhtub see, mis juhtuma hakkab. Võib-olla täna, võib-olla just alanud, päikesega kiiskaval märtsiõhtupoolikul. Võib-olla mõnel teisel; vaid juhus osutas ka iseendast väsinud tööpäevale. Lubatagu juhtumusi serveerida kerglases, seedimist ajutiselt ärritavas kastmes. Teame ju, et väljamõeldise trumpab alati üle tegelikkus, mis aga kohitsetult antaks edasi. Hirmutaks liiga, tegelikkust ennastki. Tegelikkus vahest ainult veidi pelgab Arlekiini, kes teeb temast pila.

Ongi kirju kirevane päral ja veab eesriiet eest ikka pikeneval irvel. Mis paljastub meie silmale?

PEATÜKK NUMBER 1,

milles teadus purustab lõpuks ometi tunded

Kõik meis pidavat alguse saama lapsepõlvest. Selle magususest, selle kibedusest ja enam veel keelatuses, kus avastame end maailma loojana oma mõrumagusas saladuses, ei kellegi teadmata. Tühjagi, et päris maailm looduna meid ümbritseb. Sisehää l sosistab tunnustavalt „Aga ükspäev mina ...“ Ei pruugigi hää l sosinaks moonnuda, vaid settib kuskile, saadab varjuna meid läbi meie valikute ja sundide, kuni võime loojalikult tõsta käed.

See oli temas, millele ta vastust otsis: oma erakordsuse põhjusele. Temasse oli salvestunud viimne kui vastus, mis janunes seletuse järele. Vaid selle hetke magame maha, mil meile vastataks, ja teine hetk ei pruugi langeda osaks.

Poisike Kroop ei uinunud oma ülendatuse viivul. Just õigel, kosmiliselt määratud ajal katkas ta kärbsel jala. Üks jalg – vähem kui midagi, miniatuurne Suurt Mõistatust lahendamaks. Kakski ei loe. Poisike rebis kolmanda, neljanda, kõik jalad, siis tiivad, kuni putukas abituna keerles kohapeal, sumises ja keerles. Kas anus ta viimast, kõnevõimetu? Poisike Kroop ei omistanud loodusele, mis puudus seal. Ta eitas väljamõeldisi, hingi, kõiksugust kujutut. Sestap vallaldas ta kärbse pea. Täiuslikkus peitus liikumatuses, liikumatus täiuslikkus allutatuses. Kuulekuse lõpuleviidud vorm. Eksperimenti täiuseni sammub kaua. Teine kärbes jagas selleks tühise osa, kolmaski. Meeletul hulgal kärbseid pöörles ikka ja taas känkрана. Teaduslikult järeldades jäi eksperiment toppama, tulemus samaks, eristumatuks. Sääskede püüdmine ja dissekteerimine ilmnes keerukam, rahuldust ei tabanud otsiv vaim

kuski ega kellestki, kes vaid väikesele Kroopile kätte sattus. Ta tundis end häbistatuna teaduses, puudulikuna, arvestamatuna, kui juba küünitas kujutluses teab milleni. Lahendus: katsetada suuremaga. Teaduse mõte hõlmab, et selle vastu ei võitle. Kangema uimusunähtena lahustub ta soontes, väristab rahuldustarviduses keha, kananahas ajab pärlendama higi. Kass sappa seotav konservikarp või koera kinnipitsitatud händ näisid algelisena, meelelahutusekski ei tõmmanud Kroopi kaugemale tema närbunud inimlike tundmuste tühermaast. Poolikuks lamedus talle kõik. Palavik piinas teda päeval kui öösel, unenägudes heitles otsatu košmaar, teaduse ja saavutuste võnked neis maavärinaid korraldades. Pidi uimastama loomad põhjalikuma rahulolu nimel.

Ja siis lõikas ta kassil pea. Tilkuv veri kleepus sõrmedele, soe, pigem magus kui viha, ta ainitise mõrumagusa saladuse järelmaik, millele Kroop oli jõudnud lähemale.

Kuid mis rõõmustaks, kui tühjus järgneb tehtule? Iga katse lõpus vaid tajumus, mis ei püsi. Sihti on katsutud kui maha langenud taevast ja tema tõesti ei koosne muust kui gaasidest. Teadusele avali süda lõhkeb. Ta vajab midagi, mida ei ole olemas, ja siiski tema tolle saavutaks, tarvitseb ainult tahta, pürgida kuskile, kuhu ei ole astunud kaashumanoide. Hall ala, tume ala – mida ebamäära meie ümber on salastatud, kuid vähesed oskavad liigelda seal, needki mitte, kes ülbitsevad kuuluvat meistrite klassi. Teha miskit, millele ei tuleks keegi, seda suudad üksnes sina. Kui mõni valetab suutvat, ära kuula. Kui valetab veel, vaigista ta. Kui valetab liialt, vaigista lõplikult.

Veri ei rahuldanud enam, tühi substant. Loomadest me tunneme ja näeme nagunii kõike. Mõni end teadlaseks nimetav näeb ehk ka rakuehitust, aga ei kaugemale. Sügavam ei paku loom eksperimenteerijale. Korjused ehtisid Kroopi katseteks kohandatud kuuri, olemata isegi tundnud, tajunud, aimanud. Poisike Kroop oli looduse kroonina liiga veendunud loomade totaalses tähendusetauses. Kuid leiame neid, kes tunnevad,

tajuvad, aimavad liigagi. Neile kaldus Kroopi meelsus. Noore, alistumatu, aina teotahtelisena käsutaks ta, kui ka takistataks tema kaua kavandatud tegusid.

Inimesed.

Nemad tajusid, milleks ei ole võimeline ükski olevus, andes eksperimentidele ääretuse mõõtme. Põnevus kulgeks neisse aegade algusest, mille Kroop neile asetab, luues neile uue olemise. Tema plaane aeglustas triviaalsus: õpiaastad, rännuaastad, ühiskonda sissesöömise aastad. Tühi-tähi, millest teaduslikule meelele pühendunu vaid teeskles hoolivat. Niigi ei läinud Kroopile korda, mis teda oleks hälvitanud. Ei pidanudki, kui tema mõistus oli programmeeritud suuremaks. Oma programmeerituse vastu me ei saa, meeldis talle mõelda. Kroop laskis kogu oma tarmu sellele, mis temast areneks, maailmalooja geniaalsest käest, kust väärliigutusi puistab hüvangut, aga talle endale, mitte liialdatud publikule. Tema mõttekäikudes kumas ehedaim lapsepõlve magus saladus, võib-olla lapsik, kuid naljast kaugel, kui üksnes Kroop valdas teadmist, mis oli ihulikustunud väiksesse viaali külmkambris sügavikus, värskendatud universumi üsas.

Mõistagi nii püha ürituse künnisel oli Kroop maskeeritud, kaitsetürbis ja labori külmlaos, kuhu sisenes üksi. Seega nauding mitmekordistus varjatuse keskmes, süda rõõmustas ja juubeldas. Mõne kolleegi meelest see tal üldse puudus, süda nimelt. Arvamused voolasid ta küljelt vähimat vastupeegeldust leidmata.

Pisike kui eimiski, ning ometi kõiksus. Kärbselaiba taoline kankar ja teisalt – milline hunnitu massi ning energia vahekord! Ent mida hoiustas pudelike enim? Sellist, mis katseloomadele oli tundmata jäänud. Põhitöö kõrvalt aastate pikku oli Kroop kasvanud oma lemmikut või põhitöögi sildi all, sogades mingeid lahuseid, mida nagunii oli enne sogatud, aga unustatud. Temagi töö unustatakse, seda polnud kellelgi kuradil tarvis kui ettekannete täiteks tähtsas ja tähtsamas instituudis, mil nimetus pikenes iga peadirektoriga. Ühesõnaga, Kroop nautis mutrikese elu bürokraatias.

Kui naeruväärseks kärbuvad ettekanded tema ime paiskudes lavale! Hoida, säilitada, igavikustada hirmu, lihtsaimat, ürgseimat valitsemise relva. Inimesi valitsemaks, ja kui neid, siis kõike. Ei, dr Kroop ei pürginud liiga üle piiride. Täiesti mõõdukalt, kohastesse raamidesse surus ta oma isiku, mis ei nõudnud avaramat, kuhu ta uskus oma õiguse ulatuvat.

Ta tõstis kaetusele vaatamata jahenenud käed kapiukselt, pööras need oma pikliku, ikka pisut imetlev-lapseliku näo juurde maskikiles ja haistis oma ülearetatud, rõivaid läbistavais näärmetes tolmuvinet. Siin tohtis vaid tema tolmu pühkida, oma eraruumis, asutuse peidetuimas. Kuid saladuseks teiste keskel oli ka vaeva nähtud.

Hirm ootas maailma, mis vannuks end tema alla, ja Kroop ootas. Aega võis kuluda. Ta jaksab küll, ei kiirusta. Naudingud küpsevad nähtamatuses. Ta vajas vaid algelist sööki ja peavarju. Muidu jooksid grandid, milleks ei tulnud näppugi liigutada. Tema eest toimetati, ta oli nende kuldvara. Kroopi nimi iga kemikaali partiil, mis instituudis genereeriti, tagas tellimused sadade kaupa. Musta tööd rahmeldasid laborirotid. Kasumlikult kulges välismaale nende vääristatud toore, mis seal pressiti tablettideks, kapsliteks, tinktuurideks, pulbriteks ja saabus tagasi Eestisse müüki mitmekordse hinnaga. Kõik olid õnnelikud, kuis käis äri, rahvusetu ja hingetu. Naiivsed vanainimesed rõkkasid reklaamides, kuidas lootusetus, surmaga silmitsi eas neile tablettide toimel viimaks on kasvanud juuksed ja rinnad, nad on vohama puhkenud kui nooruse õied ja maha lahustanud viimse rasvavöö. Raha voolas naerdes ja naeris ka Kroop, inimsuhetele nõnda võõras, et endalgi hakkas veidi õudne müginast maskis. Ta elas harjunult instituudi juurdeehitises, mis heategevuslikul otstarbel majutas üliõpilasi. Sõi frugaalselt, ülimate meeste viisi, nagu Julius Caesarist kuulukse. Naised tema ellu ei kuulunud. Aastate eest painas teda kujutelm, nagu võtaks ta litse, kes jäid temast vinguma vereloiku. Naine – see on alam olend, suuteline vaid sünnitama säherdusi, kes kogeksid hirmu, ja selle anni

ta neile kingib. Kujutlused haihtusid, nii ka perekonnasidemed. Nendest ei olnud hõlbus pääseda, kuni leidis sugulasi, kes oskasid kasutada internetti ja seostada end temaga, ligi liimuda tema kuulsusele, eeldatavale rahale, kasulõikamises, nagu olid inimesed ületamatud. Ta saatis need pimedasse kohta, iga isendi, kes tungis tema privaattsooni, läbimatusse võrku mässunud vanglasse. Kroop ei vajanud vestlusi kolleegidegagi, olles kehas-
tunud teadus, mida meie, ilmikud oma armetuses, tunnistagem
meid üksi juhtida võivaks väeks.

Kellegi kohalolek mõrandas Kroopi tunnetuse. Ükski tema taju ei olnud suundunud välispidisele ning ometi viibis kutsu-
matu läheduses. Märkamatu oli avanenud labori uks, kelle-
legi kuuldamatu oskusega. Imelik, miski ei jäänud kuulmatuks
Kroopile, kes äärmuseni oli treeninud meeled oma salapaigas. Natuke liiga järsku pöördus Kroop, oleks libastunudki, kui silmas
teist maskeerunud kolleegi. Tõsi, kohaselt riietunud, millimeetrit
nahka alastamata, reetsid ainult põsed, mis hägustusid kile all
mõningasest emotsionaalsest ülesköetusest, tulijas naise. Aga
mäherduse, odioosse! Kroopi kogemus pigistas läbi iga kaitse-
rüü: naine ei olnud muu kui laborant Izolde Näkisaar. Esiteks
puudus tal põhjus siia jalga tõsta, ja kus töökohustus välistas, seal
ei võidud logelda. Teiseks oli Kroop liiga sageli kohanud Izoldet
endale ettevalmistamata olukordades. Naine lendles tüütusena,
kui Kroop segamatult einestas instituudi söögisaalis, alati üksi,
sest temaga liitumine tähendas piiri ränka riket. Vahtis teda
ühelt, vahtis teiselt poolt, kehtamata kunagi paluda istet. Kolleeg
Sodrastsist, kes aina siblis, kuid sai siblimises millegi kasuli-
kuga toime, kasvõi mölinaga, temast erinevalt ei teinud kolleeg
Izolde midagi, kui üldse millegagi oli hakkama saanud, va
näidislaborihiir. Ja kolmandaks mõjusaim põhjus, miks Kroop
ei sallinud kolleeg Izoldet silma otsas: Izolde oli türpi paken-
dusest hoolimata inetu. Kirjeldamatult inetu. Loodus oli
kuhjanud tema näojoontesse jälgimad viirastused või kui
püüdagi leebivamalt suhtuda – teda oli lihtsalt paha vaadata.

Mehed pöörasid tema eest pilgu, naised parastasid sisimas. Muidugi ei olnud välimus tema süü ja mida muidu sellisel puhul lisatakse – diskreetsusest ei olnud palju nõutud, et ta oma ilmunisega ei häiriks kolleege. Et ta võis siin töötada, selles oli isegi liialt tulnud vastu. Laborihiirest tõhusamaks ta ei kõlba ainuüksi lõusta pärast, teisiti kolleeg Stellast, kes kõikvõimalikke kirjutus- ja prill-laudu läbi ratsutades oli maandunud teadussekretäri kohale. Teda vaatas Kroopki vahel mingi tukkuva atavismi ajel mõnuga, kuni meenus pühendumus teadusele. Pealegi oli Izolde ületanud sellise vanuse, et keegi ei teadnud selle õiget suurust, personalijuhtki mitte. Vanadus ja inetus moodustasid tema ainsa kooskõla.

Ta julges läheneda, kae häbematut. Ennenägematust lausa, nagu püüaks Izolde osutada teenet, ehkki Kroop ei olnud palunud, temalt ei palunud eal. Pealetükkivus muutus talumatuks, naise veel üks nõksatus tema poole, mida Kroop uskus täheldavat. Sellisele võis üksnes kätatada:

„Kasi välja!“

PEATÜKK NUMBER 2,

milles tunded annavad otsustava vastulöögi

Teaduskorüfee karedal häälel visatud kaks sõna mõjusid elektrisutsakuna. Izolde jahmatas, taganes, vaarus veidi, kuid peatus kindlail jalgel, nagu inetuid tõeluse tabamus tihti selgemini koos hoiab kui ilusaid. Ta mõistis olukorda, taganes veel, sammukeste haaval, ja peaaegu oma jälgedesse astununa kobas ust. Naise kahvatus väärís auhinda. Seda loomulikult ei aimanud keegi peale ta enese; teadmisest talle piisas. Izolde tõmbus koridori. Ta oli unustanud piirid, sooritanud meie põhivea, kui meelest laseme, kuhu meid on paika seatud. Sotsiaalselt, moraalselt ja igapidi. Ennekõike oleks ta võinud vaadata peeglist, kui mitte muul, siis naiselikult sissehakanud seisukohal. On ju klaar – kaitsemaskigi kandes hoolitseb naine huulepulga õige joone ja ripsmete küllaldase tuši eest. Kuid ta unustas, laskis end andes-tamatult käest, alandas end terve vaba riigi teaduse koondi dr Kroopi ees. Kuriteo lõomas peitis Izolde kätega näo, oma kohutava relva. Kүүned tungisid nuhtluseks lihasse, kuid liha jäi, sama lõtvunud, kare, pidalitõbine.

Siis jooksis ta. Sel päeval, järgmisel, nagu sageli oli jooksnud koridorides kolleegide hämmelduseks. Keegi ei küsitlenud teda, kellelegi ei vastanud ta ega kergendanud südant niisama. Veel kaua ei mõelnud Izolde, kuni pisitasa teadlikuks sai: nende stseenil puudusid tunnistajad. Tõsi, Izolde harrastas ettevaatust. Korra nädalas ikka näkkas tal hetk Kroopile ligineda, kuigi iial ei tundnud selleks valmina. Kroopi jaoks saabus kohtamine liiga äkitsi, tema suutis vaid sõnalise tähelepanuavalduse kuul-davale tuua. Kui rahunenult kaaluda ja trööstis siluda hinge, oli

Izolde vähemasti sõna pälvinud dr Kroopilt, rohkem kui ühe, tervelt kaks! Igaühel sedasi ei vea. Ükspuha millised sõnad, sulnilt maitstes kannatus nädalast nädalasse. Sõimuski avaldus Izoldele elu mõte. Solvang lahtunud, jäi ta järgmise ootele. Polnud ju Kroop pillanud talle varem ühtki raasukest, et Izolde selle andunult nokkis. Kroop oli kõnetanud teda! Purust toituv ussike õnnistas end tühisuses ja selles, et tühisusena ta jätkab. Kellele pole määratud muud, peab nautima olemasolevat, rahulolu koguni rahulolematusest. Izoldele vilksatas, kui sageli Kroop oli teda vaadanud naise lähenedes. Mitte kuidagi soosivalt. Kas selgus talle, et Izolde tema pilgust üldse ei hirmunud ega masendunud? Ükskõik mis avastus Kroopist vaimustas teda. Lõputud katsumused mehe ligiduses – Kroop ei märganud midagi. Vastumeelsus võib mõnikord tähendada vastupidist, oli Izolde lugenud romaanidest, kui neid veel juhtuti lugema. Vastupidise lootuses või lootusetuses kuluvad päevad, kui Izolde leiab taas kohtamishetke, allika oma piinades vintselda.

Päev oli kulunud või koguni kaks. Nende ühetabasuses ei pidanud Izolde arvet. Igatahes kestis lõunaae. Ta tuikus söögi-saali, mis vajanuks söökla nime, väheke kõle ja mugavusteta, nagu näis. Kuid ärgem kasutagem labaseid sõnu, ainult ilusaid, mispärast astusime Izoldega restorani. Läbi kahe korruse klaas-seina avanes vaade parklale. Kõige hilisemad sööjad ei olnud saabunud, nii ka Kroop vihuviimaste seas. Lusikad klõbisesid teadusliku korrapärasusega. Izolde otsis silmitsi seltsi, takerdus ei paremale, ei halvemale lauakaaslasele kui soovoolavale kolleegile Keisy-Keiso Sömmerile. Praegu oli too Keisy, tubin, kes limpsis igalõunast jogurtit. Koht tema kaheses lauas oli vaba. Izolde ligines, köhkles, meeles nii intsident Kroopiga kui oma nägu-mood, mis mõnele peenetundelisemale ehmatas söögiriistad kurku. Lusikas on süütu. Pealegi, mis seisab Izolde võimuses, et hinnata õiglaselt ilu? Pidi tunnustavat poetama Keisy välimusest. Oivaline *top* ja *bottom*. Natuke kuivetud ja nurgelised sääred, aga emase mõõdu andis välja ajal, kui klassikalisest kaunidusest

jagased vaid kunstiteadlased, ja nemadki olid surnud. Keisy märkas teda, naeratas, kõnetu kompliment mõistetud, kuid hääleta viitas, silmadega, et praegu jääb ta Keisyks, alles õhtul saab tast Keiso, siis räägime seksist. Nagu Izolde oleks vajanud miskit tema soovoolavast hüvedest. Ta jagas muidugi muret, et instituudis jätkus probleeme soovoolavuse pühitsemisega ehk huviga kolleeg Sömmeri eraelu vastu. Sedagi taipas Keisy Izolde vaikusest ja ohkas tehiserindade, õige natuke kuuldavalt ka südame põhjast.

„Milline konnatiik! Et siin ka midagi juhtuks, mis paneks meeste silmad mulle külge! Peab juhtuma miskit hullupöörast, et toimuks pööre. Korrelatiivne tegur, tead. Kui oli Kuuba kriis, oli kunagi, vanaisa rääkis, kardeti Kolmandat maailmasõda. Aga siis hakati miniseelikuid kandma, kriis lahenes ja pinged krüviti maha. Või kanaldati ümber, tead.“

Izolde mõlgutas. Poliitikast ei taibanud ta nimetamisväärsset. Miniseelikus see-eest peitub idu. Kui tõmmata see puusale, vaatavad mehed muud kui nägu. Esialgu.

„Sellist ei kordu,“ jätkas Keisy. „Nüüd käib iga päev miski, mida nimetatakse Kolmandaks maailmasõjaks. Argine asi, tead, korrelatiivsus enam ei toimi. Issand, mis ma sulle vattran, sa ei taipa ju ilust ja seksist. Mõnikord ma isegi kadestan sind, tead. Ilusal naisel tehakse elamine võimatuks, mehed kardavad läheneda, lausa liduvad eest.“

Ta pistis kahetsushoos suhu puhtaks lakutud lusika.

„Siin ma unistan! Vapustust on vaja ja vapustust ei tule ega tule, mis natukegi mulle mõistmist tooks! Tead, keegi ei mõista mind!“

Keisy langes melodramaatilisse enesehaletsusse, muuseumis, kui valel ajal oli ta sündinud, mil miniseelikuga ei korralda enam revolutsiooni. Tema ettekandeid oli Izolde kogenud erilise osavõtuta, küll seetõttu, et ta võõraid tundeid vältis, küll sellegi, et need liiga heistasid tema elamusi. Oskas ka tema sukelduda kurbuse süvikusse, üksnes melodraamata, vaid vaikse leppimusega. Pisaraid ta põlgas. Mõni tilk võis vahel tundmuse algfaasis libestada põske, nõnda inetut nagunii, et

pisarad häbenesid valguda ta portreele. Kõik Izoldes kuivas enne, kui mõte lühistas närviimpulsi ja üks korralik naisinimene lahistanuks peatäie nutta.

Söömata jättis ta Keisy sinnapaika, suundus tagasi tööle, mis ei huvitanud ja sedavõrd ei pea huvitama meid. Lihasmälu ja käteliigete sujuvus ühinesid kaebuseta Izolde vähenõudlikkuses. Ta ei tundnud end vaesena milleski, mida rahaga hangiti. Mida ei hangitud, sellega leppis ta meel, harva nähtavas järjekindluses, mille abil vahest ehk idioot suudab hävitada endast tunded.

Kuid ta oli liialt kaua alandunud, et taas alla neelata kibestumisi. Ogaliste käppadega ronisid deemonid Izoldes, üha kangemini küünistasid. Hetkel, kui Izolde uskus rahu langevat tunnetest riisutud ihus, vajusid valud värske hooga sisse ega lasknud mingil moel Kroopi solvangust lahti.

Loomulikult oli Izolde abi otsinud Inimlike Inetute grupist, kus temasarnaseid istus hulgi koos, korrates mantrat, et inetud on ka inimesed, neilegi jäägu teistega võrdsed õigused. Ilusatel jooksis mantra külgi mööda maha, kasvõi palu. Koguni raha eest ei kiskunud neid illusioonist, et mõnikord sisemist ilu võiks väärtustada. Olgugi püütud säherdusse võikasse kesta, kust keedes hing pakitseb. Ilusad oma ülbusega naersid pakitsuse välja. Kroopki naeris.

Vähemalt ühes oli Keisyl õigus. Ta oli visanud idee Izoldele, mida see ei arendanud, vaid haaras tagaotsast. Jahmatus pidi toimuma, mis käänaks pahupidi mida tahes. Sest Izolde ei teadnud, mida oleks hea pahupidi käänata. Moraalset ilma, milles mehed kargaksid hommikuti naiseks, õhtuti meheks moonduvat Keisy-taolist. Või muud, kust temalegi kasu kukub. Miks peaks Keisyl õnneks minema, kui võib temalgi? Juhtuks mingi enneolematus, aga selle varjus miski muu, mitte iseeneslik, vaid läbini korraldatud toiming. Kuni kõik ahmivad õhku esimesest, ei märgata teisest tühjagi.

Ähm sünnib; Izolde veendus ikka karmimalt, et nii õrn ta pole, kui õrnaks on harjutatud. Klomp lasus kurgus. Solvumus mehest,

kes ta südame oli kahestanud, ühest ning ainsast, kättemaksu järele karjuvast mehest. Andke vaid ime, mis varjab neima. Noh, iga päev sattus vapustavat, põrutavat, põrpiwat, millest päev hiljem lõhkes tühine mull. Enneolematused ei kõlvanud kuidagi oma tiitlile.

Napakas ootab kaudset abi. Järsku ärritasid Izoldet tema enese loiud liigutused. Märku andis miski ta sees. Seletamatus ammutas ta energia, valulev mõte peatus, kui viivuks peatusid Izolde käed, halvatusid midagi tühist toimetama. Raputamatult laskus ta suule saatanlik kurd. Mõtte kedrates pragunesid huuled. Tegutsemisjahu elustas ta. Mitte teiste nähes. Üksi, ukse sulgunult. Vist mitu minutit kestis teadvustamatu tegevus, millest Izolde virgutas tehisvalgus. Sädemeid silmist ajades leidis Izolde end laboris. Objektiivsel põhjusel nautis ta üksindust, ent nüüd veel ühel, millele selgitust tõrkus jagamast endale. Joovastus üksindusest haaras teda päevade kaupa. Mõistlikult öelnuks, et kolleegid olid koju läinud, kell näis sealmaal. Temale lubati segamatust. Üks paik instituudis vajab nimelt teda.

Ta teadis. Rumalaks ei maksa dr Kroopil teda arvata, kui ta külmutisse oli istutanud oma panatsea. Küll see terviseareetuses ravim on, mis maailma kõigist tõbedest parandab. Salastatud valem – palun väga. Täiuslikkus hukkub kokkupuutes poolikuga ja täiuslikkusele lähimal seisis dr Kroop. Izolde ei nõua temalt ta intellektuaalset koormat. Ta vaid vabastab Kroopi tolle suurimast meeleheast mõnede teenete vastukaaluks. Paha ei tee ta millegagi. Koorem võib sandistavalt muljuda Kroopi pea ja instituudi mainet kahjustaks korüfee väikegi korratus.

Izolde sisenes riietusruumi. Kapid olid lukustatud, oldi ilmselgelt lahkutud. Teiste hilja oli talle täna vara. Ootame veel. Entusiastid pruugivad ringi luusida. Rääkimata koristajatest, kes vähema kui eriharidusega ei võinud moppi viibata, sellised antiigistunud laborihiired. Izoldest saab ka koristaja, kui ta selleni välja veab. Kuid dr Kroop ütleb organismina üles, kui tema alandatakse koristajaks. Aga proovime, miks mitte võimaldada talle selline karjäär. Katsuks keeleotsaga tõsise elu maiku.

Kurvastuste servitut magusust sellele, kes haub kättemaksu. Õeldakse küll, et parim kättemaks on jätta plaan kus see ja teine. Paremini siiski teotseda enne, kui tabab see mõte, vaimus äratatuna.

Nüüd. Nüüd olid kõik läinud. Izolde kuulatas ventilatsiooni-
torude vahelehoikeid. Kõrv kumises õõnsalt. Turvamees
muidugi passib valvelauas, kuid ei päri Izolde kohalolekust, kui
too eksib kaamerapilti. Izolde on prügina tavaline, kes vorbib
meelsasti ületunde. Ühtki ei kiusa Izolde töökus ja tähendusetus!
Tema virvendamine siin või seal ei vääri silmapilgutustki. Kuid
me ei lase juhusel rikkuda, mille oleme valinud oma täiustumise
tunniks. Izolde teadis, millal astub turvamees vetsu, teab kindlat
kellaaega, oma üksinduses nõnda pindunud asutuse kellavärki, et
mingi asjatoimetus muul ajal ei kulge kui minuti täpsusega. Izolde
koguni ei riietu; see ta reedaks. Ta hoopis pimendab kaamerad,
nende asukohad on talle enam sõbrad kui keegi inimeste soost.

Ta sammub vaikimisi, turvamehe sammud kaugel kõmamas,
mis justkui kordaksid Izolde võppeid rinnus. Ah, ainult ei kuskile
hääbiv korrapära. Närv takistab tegutsemist ja teisalt paiskab
ta ette. Kinnastunud pihku pigistub kiipkaart, mida Kroop
arvab olevat ära peitnud. Püsigu tema teadmus kõikvõimsuses.
Ärapõlatud, tallatud naine sööb end sellesse nagu uss õuna.
Naine, kes oleks ulatanud talle rohkem kui kõikvõimsuse. Kroop ei
aima, mis punktid oli Izolde teinud temast peensusteni selgeks;
miski ei pääsenud näidislaborihügieeni analüsaatoritest. Las jääda,
vastamata armastuse märgiks.

Värisevi käsi avas Izolde külmuti. Või üksainuke anum siin
uhkeldaski, üks liiga silmatorkav, et mitte eksida kolleegidoktori
reliikvias. Pole midagi loomulikumat kui sirutada uudishimust
käsi. Kõhklematu haare, osav hoid, ettevaatusmeetmed kõigiti
järgitud. Ja hoiab ta seda, on kinkinud vangile sümboolse
vabaduse. Lõplik vabadus kehtestub, kui urgitseda pärani kork.
Kaugemal siit. Kaugemal metsastki, mis mustab instituudi
akendesse. Kaugemal, ent hävitavalt sellele, kes oli vägistanud
Izolde Näkisaare inimsuse viimsed koed!